

موضوعات تحقیق:

- ۱- معراج السعاده (نراقی)
- ۲- کیمیای سعادت (نراقی)
- ۳- اربعین حدیث (امام خمینی)
- ۴- راه روشن (فیض کاشانی)
- ۵- منیه المرید (شهید ثانی)
- ۶- اخلاق حسنه (فیض کاشانی)
- ۷- خودسازی برای خودشناسی، (مصباح یزدی)
- ۸- عرفان اسلامی (شهید مطهری)
- ۹- گناهان کبیره (شهید دستغیب)
- ۱۰- سخنرانی اخلاق بندگی (استاد عالی)

وظایف مکلفین نسبت
به احکام

اجتهاد

تقلید

احتیاط

تدریجاً تکلیف

بلوغ

عقل

قدرت

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ
وَعَلَى مَنْ تَرْضَى خَلْقَهُمْ
وَجْعَلْهُمُ الْبَرَّةَ الْبَرَّةَ
وَالْجَنَّةَ الْوَعْدَى

موضوعات این جلسه

- معانی اخلاق و علم اخلاق
- انواع پژوهش های اخلاقی
- اخلاق کاربردی و حرفه ایی و فلسفه اخلاق
- مکاتب اخلاقی
- معیار های ارزش گذاری عام اخلاقی در پژوهش یا اخلاق هنجاری

معنای اخلاق

در لغت: به معنای سرشت است اعم از صفات بد و خوب.

در اصطلاح: صفاتی پایدار در نفس که موجب می شوند کارهایی متناسب با آن صفات به صورت خود جوش بدون نیاز به تفکر از انسان صادر می شود. اگر این حالت نفسانی کار زیبا از آن صادر شود اخلاق فضیلت و اگر کار زشت باشد رذیلت نامیده می شود مثل صداقت و خوش رویی یا دروغ و بد خلقی

تعریف علم اخلاق

علم اخلاق علمی است که:

شناساندن انواع خوبیها و بدیها+آموزش راههای کسب خوبیها و بدیها
- این تعریف هم بعد معرفتی وهم بعد عملی و رفتاری را شامل می
شود

هدف اصلی:

آموزش شیوه رفتار

انواع پژوهش اخلاقی:

فرا اخلاق

اخلاق
هنجاری

اخلاق
توصیفی

انواع پژوهش های اخلاقی

ردیف	توصیفی	هنجاری و دستوری	فرااخلاق
روش	نقلی و تجربی بدون قضاوت	استدلالی و عقلی با قضاوت	تحلیلی و فلسفی
موضوع	رفتار اخلاقی مورد قبول افراد یا جوامع خاص	افعال اختیاری انسان	مفاهیم و جملات اخلاق هنجاری
هدف	آشنایی با نوع رفتار اخلاقی فرد یا جامعه	ارائه دلیل یا معیار خوبی یا بدی یک عمل با ارائه نظریه های معقول	بررسی و تحلیل معنا و گزاره های معنایی خوب و بد
مثال	- مسلمانان به دستور پیامبر سقط جنین انجام نمی دادند - امیر المومنین یکی از شرایط حاکم اسلامی را عدالت ذکر می کردند	- قضاوت در زمینه این که سقط جنین خوب است یا بد؟ - معیار عدالت نصف نصف است یا قرار دادن شیء در موضع خود	فعل اخلاقی چرا خوب یا بد است؟ حقیقت چرا خوب است؟ حق و حقیقت چیست؟ معیار جداسازی فعل اخلاقی از غیر اخلاقی؟

اخلاق کاربردی

کاربرد و تطبیق استدلال ، اصول ، ارزش ها و ایده آل های رفتارهای اخلاقی فردی و اجتماعی با توجه ویژه به تعارضات اخلاقی

این اخلاق زیر مجموعه اخلاق هنجاری است.

هدف این پژوهش:

ارزش گذاری و ارزش یابی اخلاقی و

در نتیجه ← پذیرش یا انکار رفتارها

پس هر مکتب دارای اخلاق کاربردی خاص خود است چون براساس اصول خود به بررسی احکام اخلاقی و حل تعارضات می پردازد مثلاً در مورد تعارض حرمت رشوه با رسیدن به حقوق منوط به رشوه باشد مکاتب قدرت گرایی و سود گرایی رشوه را تایید می کنند اما اسلام تایید نمی کند

– اهمیت و جایگاه اخلاق کاربردی:

علم اخلاق علم زندگی و آیین زیستن است و ضمن بیان احکام ارزشی همه ابعاد فردی و اجتماعی زندگی آگاهانه راههای اتصاف به فضائل و دفع رذائل را نیز نشان می دهد. بنابراین علم اخلاق یکی از مهمترین و سرنوشت سازترین دانش هاست. زیرا اکثر افراد جامعه بسیاری از فضایل و رذائل را می دانند. مشکل عمده این افراد آن است که:

اولاً راه درمان را نمی دانند: مانند غیبت کننده یا حسود یا کینه ایی می داند که بد است اما راه نجات را نمی داند

ثانیاً راه حل تعارضات را نمی داند مانند این که
الف: ضرورت احترام به والدین+ امر به معروف یا نهی از منکرآنان
ب: حرمت رشوه+رسیدن به حقوق منوط به رشوه

– اخلاق حرفه ای:

تامل در ابعاد اخلاقی موضوعاتی است که به مشاغل خاص مربوط می شود مثل اخلاق پزشکی، اخلاق روزنامه نگاری

تفاوت اخلاق کاربردی و حرفه ای:

از مهم ترین دغدغه های اخلاق کاربردی: **حل تعارضات و معضلات اخلاقی** است (مباحث اخلاق کاربردی به مسائل عینی، ناظر بوده و با لحاظ زمینه های عینی و رهاوردهای اخلاق نظری به حل آنها می پردازد).

اما اخلاق حرفه ای، (حوزه ای تخصصی در اخلاق کاربردی است که) به **بیان مسئولیت های اخلاقی** حرفه ها و بنگاه ها و تحلیل مسائل اخلاقی در کسب و کار می پردازد. بنابراین، اخلاق حرفه ای، آداب و ویژگی های افراد حرفه ای نیست، بلکه شاخه ای از اخلاق کاربردی در قلمرو حرفه است.

فلسفه اخلاق:

علمی است که به تبیین اصول و مبانی و مبادی علم اخلاق می پردازد و بعضاً مطالبی از قبیل تاریخچه، بنیان گذار، هدف و روش تحقیق و سیر تحول آن را نیز متذکر می گردد (تب هرس)

مسائل فلسفه اخلاق:

۱. چگونگی پیدایش مفاهیم اخلاقی در ذهن و ماهیت، و کارکرد احکام اخلاقی چیست؟
۲. منشأ پیدایش احکام و گزاره های اخلاقی.
۳. انشائی یا اخباری بودن گزاره های اخلاقی
۴. جایگاه نیت در افعال اخلاقی.
۵. الزامی بودن یا نبودن فعل اخلاقی و رابطه آن با اختیار انسان.
۶. آیا ریشه احکام اخلاقی لذت است یا امر و نهی جامعه و یا سعادت و کمال انسان
۸. استدلال پذیر بودن احکام اخلاقی.
۹. نسبی بودن و یا مطلق بودن اخلاق.
۱۰. ارتباط اخلاق با سایر حوزه های معرفتی مثل دین ، علم ، حقوق و...

مکاتب اخلاقی

محفل ماہی ریاست

مکاتب اخلاقی

غیر واقع گرا

واقع گرا

ما بعد
الطبیعه

طبیعی

معنای واقع گرایی

در باب اینکه ارزش‌های اخلاقی و خوبی‌ها و بدی‌ها درستی و نادرستی‌ها و امثال این امور، آیا از واقعیتی خارجی سخن به میان می‌آورند و یا اینکه اموری ذهنی هستند و از واقعیت بیرونی بی‌بهره می‌باشند، دو نوع رویکرد کلی وجود دارد:

واقع‌گرایانه و غیر واقع‌گرایانه

مدعای واقع‌گرایان

- ۱- حقایق اخلاقی در عالم وجود دارند و به تبع آنها اوصافی نظیر خوب، بد، درست، نادرست، فضیلت و رذیلت محقق‌اند.
- ۲- این حقایق از امیال، گرایشها و احساسات ما مستقل‌اند.
- ۳- گزاره‌های اخلاقی اخباری‌اند که خبر از واقعیتی می‌دهند که می‌تواند صادق یا کاذب باشند.
- ۴- برخی از گزاره‌ها و ادعاهای اخلاقی صادق‌اند

مثال

وقتی می‌گوییم: «از ترکیب دو اتم هیدروژن و یک اتم اکسیژن، مولکول آب به دست می‌آید.»، مقصودمان این است که در عالم واقع، رابطه‌ای واقعی و عینی میان ترکیب آن اتم‌ها و تشکیل مولکول آب وجود دارد و جمله ما به اصطلاح «واقع نما» است. اما زمانی که به کسی می‌گوییم:

– «بنشین.» این غذا خوشمزه است.» گرچه به ظاهر، خبری می‌دهیم، در واقع از خوشایند و مذاق و سلیقه خود پرده بر می‌داریم، نه از وصفی عینی در عالم واقع. هم‌چنین گزاره «در این بخش از جاده، سبقت ممنوع است.» حاکی از قرارداد و توافق اجتماعی خاصی است که امری را منع می‌کند هیچ یک از این سه جمله، واقعیت‌نما نیستند؛

پیامد غیر واقع گرایی

۱- عدم قابلیت صدق و کذب زیرا انشایی است

۲- عدم دلیل در اثبات و پذیرش و شیوه خاص

۳- کثرت گرایی یعنی همه نظریات به یک اندازه قبولند

۴- نسبیت گرایی یعنی کاری که امروز خوب است فردا

بد شود که نتیجه آن آزادی مطلق و لغو بودن امر به معروف است

۵- لغو بودن تلاش انبیا

احساس گرایی
(بیان کننده احساس گوینده)

توصیه گرایی

جامعه گرایی
(معیار ارزش گذاری جامعه)

قراردادگرایی
(مردم متعهد می شوند)

امر الهی
(امر خدا موجب خوبی یا بدی است)

**اقسام مکاتب
غیر واقع
گرایی**

اقسام مکاتب واقع گرایی

۱- لذت گرایی

۲- سود عمومی

۳- وجدان گرایی

۴- عاطفه و دیگر خواهی

۵- قدرت گرایی

۶- تطور گرایی (نظریه تکامل)

الف - طبیعی

ما بعد الطبیعه

۱- کانت (تکلیف و وظیفه)

۲- رواقی (سهل انگاری و بی تفاوتی)

۳- سعادت گرایی و کمال و اعتدال

۴- اسلام (کمال و قرب الهی)

معیار های ارزش گذاری عام اخلاقی
در
پژوهش یا اخلاق هنجاری

۱- غایت گرا:

ملاک خوبی یا بدی یک عمل به هدف منوط می باشد یعنی نتیجه حاصل از کاراختیاری مورد لحاظ قرار می گیرد اگر به نتیجه مارابرساند اخلاقی و گرنه غیراخلاقی است

۲- وظیفه گرا:

معیار حسن و قبح را باید درهماهنگی یا عدم آن باوظیفه جستجو کردمانند احسان که به دلیل عادلانه بودن خوب شمرده می شود

نظریات وظیفه گرایانه:

۱- عمل نگر: به دنبال مشخص کردن وظایف اخلاقی ما در همه موارد جزئی و خاص است که در هر موقعیت وظایف او را تبیین کند

۲- قاعده نگر: تبیین قواعد اخلاقی برای تشخیص صواب و خطا

نظریه امر الهی (حسن و قبح شرعی): امر الهی منجر به خوبی یا بدی عمل شده و واقعیتی ندارد دلیل: مالک خداست و خودش مشخص کرده پس اگر به دروغ امر کند خوب و اگر نهی کند بد است

جواب: ۱- اگر امر خدا بر کذب به خاطر مطلحت بوده برخلاف کلام اشعری است و اگر مصلحت نداشته و خدا ندانسته حکم کرده برخلاف علم خداست و اگر می دانسته و حکم به کذب کرده برخلاف حکمت است ۲- باچه معیاری می گوئیم خدا اینکار را خوب یا بد کرده ۳- عقل خوبی و بدی را مستقل از شرع می فهمد ۴- آیا چون خوب بوده توصیه شده یا چون دستور داده شده خوب شده؟

نظریه کانت: احکام اخلاقی مقید به نتیجه نیستند بلکه در هر شرایطی راستگویی واجب است یعنی اطلاق حداکثری اگرچه به قتل هزاران بی گناه کشیده شود

اسلام

- حسن وقبح ذاتی و عقلی

- معیار کمال و قرب الہی